

Broadcasting & Convergence. New articulations of the Public Service Remit

FERRELL LOWE, G.; HUJANEN, T. (EDS.)

1a edició Göteborg [Suècia]: Nordicom 2003. ISBN 91-89471-18-0

per Roberto Suárez Candel, becari de Recerca (FI de la Generalitat de Catalunya) del Departament de Periodisme i Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra.

Aquest llibre és resultat del Congrés sobre Radiodifusió i Convergència organitzat el 2002 pel Departament de Periodisme i Comunicació de Masses de la Universitat de Tampere (Finlàndia) i la televisió pública finlandesa YLE. En ell hi trobarem ponències presentades durant les jornades de la conferència i materials que es van desenvolupar a posteriori seguint les línies de reflexió proposades. El llibre s'emmarca dintre del projecte RIPE, *Re-visionary Interpretations of the Public Enterprise*, una iniciativa bianual promoguda per diverses universitats escandinaves i nord-americanes que pretén ser un fòrum de debat entre professionals i acadèmics sobre els serveis públics de comunicació. L'edició la fa Nordicom, una reconeguda institució escandinava de recerca en comunicació amb seu a la Universitat de Göteborg, Suècia.

Tal i com indica el seu títol, aquest compendi de ponències té com a objectiu analitzar les línies de recerca i debat així com les problemàtiques professionals relacionades amb el servei públic de radiodifusió que es deriven del procés de convergència tecnològica.

El llibre fa una aproximació a la radiodifusió (*broadcasting*) des de dues perspectives. En primer lloc la considera com un recurs tecnològic. En aquest sentit s'aborden qüestions relacionades amb el marc legal i polític i la superació de les limitacions tècniques que fins ara havien propiciat la necessitat d'un control o d'una planificació pública d'aquesta activitat. El segon punt de vista considera la radiodifusió com una aplicació social. És aleshores quan es parlarà d'esfera i servei públics, en els quals s'articulen i es negocien identitats nacionals o grupals, de construcció i manteniment d'estructures socials democràtiques, d'un mercat dels mitjans de comunicació plural i de promoció i expressió cultural.

No estem davant d'una aproximació històrica o

revisionista del temes proposats. Els editors del llibre han fet una selecció de materials que ofereixen un acostament a l'actualitat de la radiodifusió i el servei públic dintre de l'àmbit de la convergència i la digitalització. D'aquests dos àmbits, el primer seria la premissa ideològica i el segon, la plataforma per a la seva aplicació.

Amb bon criteri, el llibre està organitzat en tres seccions. La primera, "Public Service concepts in context", ens ofereix set textos sobre el context social en el qual servei públic i la convergència conflueixen, sobre els discursos polítics que s'originen i les solucions o aplicacions de diversos governs davant aquesta conjuntura. A la segona secció, "Public Services principles and priorities", trobarem altres set contribucions que reflexionen sobre l'adequació, l'adaptació i els canvis necessaris que la radiodifusió pública ha d'afrontar de forma imminent. Finalment, a la tercera part del llibre, "Public access and participation", les sis ponències que la componen reflexionen sobre els antics i nous rols de les audiències i la transició entre ells, les noves aplicacions i serveis de la societat de la informació i la desaparició progressiva de les fronteres entre els mitjans i els seus continguts; fenòmens que el servei públic no pot obviar si vol garantir la seva existència i la consecució dels seus objectius.

A dins de cada capítol els textos estan organitzats amb una lògica que ens condueix de les reflexions més generals, àmplies i teòriques cap a l'exposició de casos pràctics o els resultats de recerques.

Cal destacar l'esforç fet pels editors, que han volgut donar al compendi un caràcter transatlàntic molt enriquidor per al lector o la lectora. S'hi confronten reflexions teòriques i casos pràctics europeus i nord-americanes. Ateses les diferències en l'aproximació al servei públic que aquestes societats i els seus mercats audiovisuals han experimentat, se'ns presenta una bona oportunitat per contrastar idees i visions força diverses. Això permet una relativització dels conceptes previs que puguem tenir sobre el tema tractat i se'ns suggereixen noves reflexions. Trobarem textos que ens parlen del Canadà, del Regne Unit, Rússia, Alemanya, Holanda, els Estats Units i Dinamarca.

El llibre no planteja noves qüestions teòriques sobre les quals no s'hagi fet recerca o debatut anteriorment, però sí resulta innovador en l'aproximació que els autors fan sobre el tema així com per les reflexions que se'n deriven.

Cal destacar la tendència general de totes les ponències cap a la defensa de la supervivència, la consolidació i el desenvolupament del servei públic de radiodifusió en la nova estructura dels mitjans propiciada per la convergència i la digitalització. Així doncs, no ens trobem davant un text que vulgui lloar reiteradament les noves possibilitats que apareixen al panorama audiovisual, sinó amb una revisió crítica del discurs tecnològic dominant.

Un dels aspectes més rellevants del llibre és la multiplicitat de definicions de convergència que s'hi donen i la diversitat dels àmbits teòrics des dels quals es formulen. S'identifica com un procés i construcció ideològica associada al corrent neoliberal que supera la seva naturalesa tecnològica per emmarcar-se al discurs polític i econòmic i que justifica la desregulació i la concentració empresarial. Convergència és per a molts dels autors sinònim de confiança cega en les forces del mercat, en la lliure competència dels agents implicats i en l'increment de la capacitat d'elecció dels usuaris com a elements per garantir el pluralisme i la diversitat. A més, es destaca com s'hi ha associat la tecnologia, d'una manera axiomàtica i determinista, per cobrir els interessos comercials.

Els autors plantegen aquest escenari i defensen la necessitat del servei públic, així com la validesa de les seves funcions i objectius, com a única eina per assegurar el caràcter democràtic i plural del sistema de mitjans de comunicació. Òbviament no es defuig la necessitat de reestructuració i redefinició de la radiodifusió pública, els seus objectius i les seves funcions socials. Cal revisar quin són el continguts i serveis a cobrir, i això suposarà exclusions i noves incorporacions. A més, es defensa una nova relació entre servei públic i tecnologia en la qual no es vegi a aquesta com una amenaça, sinó com una eina que permetrà noves possibilitats.

També s'aborda la imminent revisió de la legislació i es suggereix l'estudi de les fórmules d'auto i coregulació. En aquest sentit el casos nacionals exposats són una interessant manera de contrastar les diferents aproximacions que els estats, com a ens reguladors, controladors i organitzadors, han efectuat sobre aquest tema.

Al llibre també hi trobarem els resultats de diverses recerques sobre la creació de comunitats d'interès, participació dels espectadors i les espectadores, interactivitat o accés a continguts. Es discuteix sobre les diferents

propostes que les ofertes comercials i el servei públic han efectuat en aquests àmbits. Es suggereix l'estudi de les experiències comercials amb èxit per trobar una possible aplicació a l'àmbit públic.

Sobre la digitalització i la interactivitat també es fa una crítica dels discursos futuristes i es defensa la necessitat de prudència en la creació de nous continguts i serveis. Els resultats de les experiències dutes a terme fins al moment conviden a revisar les formulacions teòriques que preveuen una transformació radical de la naturalesa dels mitjans audiovisuals i de les relacions que hi estableixen les persones.

Aquest llibre serà una lectura útil per a aquells acadèmics o professionals que vulguin trobar noves idees i suggeriments per a la reflexió sobre com el servei públic ha d'afrontar l'era de la globalització, la convergència, la digitalització i la societat de la informació. La seva estructura permet una lectura àgil i discontinua que s'adapta als interessos i necessitats de cadascú.